

Kakošnih bukev je Slovincam zdaj potreba?

Pervič bukev za šole, posebno za ljudske začetne, za šole po deželi, pa tudi za vekši — realne in latinske šole. Kakošne pa naj bi te bukve bile, kako osnovane, kaj bi obsegle, so učeni rodoljubi že davnej in tolikanj govorili in pisali, da kaj boljiga ali novejšiga pristaviti ne moremo, kakor le to, da so slovenske šolske bukve nam silno potrebne, da bi se torej kmalo izdelale, ter mladeži u roke podale. (Samo slovnici imamo že preobilno).

Drugič je Slovincam potrebna knjiga vsih knjig, studenec vére in resnice, beseda živiga Boga — sveto pismo. Že je zasijala prijetna zarja, ki je obetala nam to knjigo u domačim jeziku prinesiti — pa žali Bog! komaj se je prikazala, je zopet zginila. Dobro in izverstno poslovljenje celiga sv. pisma pa ne more biti naloga eniga samiga možá, akoravno bi velikán bil na duhu in vednostih, pa tudi Metuzalemovih let doživel. — Združenih močí je tu treba!

Tretjič treba nam je kakor ribi voda naravoslovskih, zemljopisnih in zgodovinskih knjig.

Četrtič potrebujejo Slovenci slovarjev, posebno obširniga slovensko-nemškiga in nemško-slovenskiga; potem pa tudi slovarjev greško-slovenskih in latinsko-slovenskih za čitanje (branje) in prestavljanje greških in latinskih klasikarjev *).

Petič so Slovincam potrebni klasikarji greški in rimski poslovenjeni. Pisatelji namreč letí so bili, so in bodo na veke posnemanja vredni izgledi za vsako literaturo. Pa ni vsakimu dovoljeno, pri izvornim studencu veselja in vednost zajemati; ni vsakimu greški ali latinski jezik razumljiv, ki bi rad Homera, Pindara, Platona, Horacia in Virgilia, Cicerona in Tacita, ali druge imenitne stare pisatelje bral in užival; tak seže po prevode, katerih, in to izverstnih, že skoraj vsak narod ima, le slovenski jih dosihmal še pogrešuje.

S knjigami imenovanih verst naj bi se torej temelj postavil slovenskemu slovstvu. Ni obhodno potreba, da dobí ljudstvo veliko bukev za omiko in izobraženje; naj le dobrih dobí! Stari Greki in Rimci niso bili tako s popisanim in natiskanim popirjem blagoslovljeni, kakor sedajni evropski narodi; le malo njihovih spisov je do naših časov prišlo, pa ti mali so predobri, so izverstni, so klasični, so vredni, da jih pazljivo prebiramo in vživamo.

S tem se tudi odpravi bojazen taistih, ki pravijo, da mi Slovenci ne moremo lastne literature zadobiti, ker nas je premalo (komej poldrugi milion). Tudi starih Grekov ni bilo veliko, tudi še dan današnji Portugalcev, Holandcev, Novogrekov in družih narodov ni veliko število, pa vunder so imeli in imajo lastno in imenitno literaturo. Torej ne obupati, dragi domorodci! Pogúm u sercé in u roko peró, ter delajmo in trudimo se za omiko in izobraženje svojih, tako dolgo zanemarjenih, u tmíni duha ležečih bratov! Pripravljeno je polje na slovenskim svetu; le delavcev se potrebuje, to polje pridno obdelovati.

Naj bi torej vsak, komur je dan nebeški dar pisanja, saj ene ali druge bukve spisal, pa te

*) Greško- in latinsko-slovenski slovarji po naših mislih še za dolgo časa ravno potrebni niso. Vred.

bukve naj so izverstne, to je, dobro premišljene, dobro zložene in razumljivo pisane. Tacih bukev bo narod že kupoval in jih prebiral, ter veselje nad njimi občutil v mnogih časih in zadevah. Pisateljem pa bota slava neumerjoča in hvaležni spomin še poznejih zaródnikov obilo plačilo za njih trud in marljivost! J. Š.

Slovanski popotnik.

Spisuje Fr. Cegnar.

* Iz Dunaja se piše „Novicam“ za slovanskiga popotnika:

Slovanski bal, S. t. m. overševan, je bil tudi letos kaj lep, in je terpel od sedmih zvečer do petih zjutraj družega dneva. Med imenitnimi povabljenimi raznega stana smo vidili tudi gospoda dr. Miklošiča, g. Vuka Štefanovića z bistrourmno hčerko, g. dr. Subotića in gg. plemenita Ožegovića in Bužana, oba svetovavca tukajšnje najvikše sodnije in verla domoljuba. Izmed gospodov ministrov sta počastila letos to velikansko veselico slovansko, ker je bil tisti večer tudi pri g. ministru-predsedniku knezu Švarcenbergu bal, še le po polnoči samo gosp. dr. Bach in gosp. Baumgarten.

Gospod dr. Miklošič je odpisal te dni gospodu ministru poduka gr. Thun-u, kteremu je slovanski narod jako pri sercu, da so šolske slovenske bukvice tudi za naše brate Slovence v Šopronski županii na Ogerskem pripravne, — ravno tako horvaške za ondotne Horvate.

Gospod minister poduka je naročil gospodu dr. Subotiću, da naj sestavi iz mnogoverstnih spisov serbskih pisateljev berila za gimnazije vojvodine sje r b s k e.

* V poslednji seji prirodoslovnega odbora českega muzeuma se je sklenilo začeti izdajati česki časopis prirodoslovnega (natoroznanskega) obsežka, kterega vrednik bo slavni profesor dr. Purkyne. Kdaj pa da bode začel ti časopis izhajati, še ni znano.

* Te dni je prišel v Pragi na svitlo „krasorečnik“, to je zbirka pesem različnih pesnikov, ktere je izdal gosp. Dom. Pichlem.

* V Belemgradu je prišla na svitlo knjiga pod naslovom: „Načela fizike za svoje učenike in samouke napisana od Vuka Marinkovića, med. doktora, u liceuma knježestva serbskega fizike profesora, i društva serbske slovesnosti člana“. „Neven“, ki to knjigo naznani, obžaluje, da ni mnogo iztisov na svitlo prišlo, ker bi bila ta knjiga prav pripravna za šole.

* Poljsko slovstvo se je v letu 1851 z marsikako novo cvetico okinčalo. Tako je prišlo na svitlo slovstveno-zgodovinsko delo: „Pismienictwo Polskie“ od Aleksandra Maciejovskega; — „Prawo prywatne Polskie“ od Bandtkia; — „Vyznam Zaporozže“ od Gliszczynskega; ravno ta pisatelj je prestavil spis Kalimacha: „O porážce Varnenské“. — Tripplin, ki je po zamorskih krajih dolgo potoval, posebno po Afriki, je izdal svoj potopis pod naslovom: „Podrože“. — Kraszewski je izdal roman: „Komedjanci“; — Korzeniowski „Tadeusz Bezi miency“; — Adam Kosinski „Dítě kralovske“.

* Profesor dr. Smetana v Pilznu pripravlja s porazumljenjem ministra poduka matematiko za tretji in četerti gimnazialni razred; prvi del za prvi in drugi gimnazialni razred je spisal gosp. A. Čulen.

* V Pragi je prišla na svitlo knjiga pod naslovom: „Povidy otce Jaromira“. Po naslovu soditi, bi se zamoglo misliti, da ta knjiga obseže pe-

vedke, pa je vendar zgodovinskega zapopadka in govori o zgodovini Judov, Činjanov, Egipčanov in Izraelcev, Feničanov, Asirjanov, Babiloncev, Perzanov in macedonskih vojsk ter se konča z Arlaxerxesom Dolgorokim. Pridjan je tej knjigi tudi zemljevid starega veka iz časa Daria. Ta knjižica je posebno za mladost pisana; velja le 24 kr., zemljevid pa 10 kr.

* Ministerstvo uka na Pruskim je dovolilo v podporo slavnih pisateljev 1000 tolarjev na leto.

* Ker smo omenili o izdanju „Palmatičeve Kristiade“, da je po besedah Starčevića ilirska matica pred izdanjem to delo nekaj pilila, naš naprosi odbor „matice“ tudi nje zagovora opomniti, v katerem pravi, da je to zavolj tega storila, ker se derži občjega pravopisa, kterege pišejo večidel vsi pisatelji, ne le maticarji, ampak tudi družbeniki za povestnico jugoslavensko, in ker je tudi že v letu 1849 odločilo na Dunaji več Ilircev, se tega pravopisa deržati. Da ne dela nadstrešice ^ nad ki, ka, ke, akoravno so te besedice skrajšane od koji, koja, koje, stori to zavolj tega, ker še ni na tanjko odločeno, kdaj in kje da se ima nadstrešica ^ rabiti. Da pa pologlasa pred r ne piše in e ali a v besedah prvi itd. izpušča, stori to zavolj sloge južnih Slavenov, ker tudi Serbi tako pišejo in ker se je tudi že z glagoljskimi čerkami tako pisalo.

Novičar iz slovanskih krajev.

Iz Zagreba. 2. februarja je imelo društvo „za povestnico jugoslavensku“ drugi velki zbor, h kateremu se je mnogo prijateljev zgodovine snidilo; med družimi tudi ban Jelačić, ki je zbor s krepkim govorom pozdravil in društvu vso pomoč obljubil. Potem je gospod predsednik Ivan Kukuljević govoril in naznanil, kaj da je društvu dosihmal doveršilo. Mirko Bogović je predlog storil, da bi se razun družih udov, ki po 2 gold. na letu plačujejo, tudi vtemelitelji društva vpejlali, ki bi 50 gold. enkrat za vselej plačali; ti predlog je bil poterjen. Potem so se nekteri udje, med družimi tudi g. H. Costa na Krajnskem in g. Puff na Štajarskem za častne ude izvolili. — 6. list „Nevena“ prinese življenjepis izverstnega Krajnskega slikarja (malarja) gospoda Langus-a, v katerem so tudi vse njegove bolj imenitne slike po g. Ivanu Kukuljeviću po točnim izvedenji popisane *).

Iz Koroškega. Po poslednjem popisu živí na Koroškem 319.224 duš v 11 mestih, 20 predmestjih, 25 terjih, 2747 vaséh in 47.785 hišah.

Iz Celja 10. febr. Ana A—r, znana po glasoviti porotni pravdi v Celji, se je te dni tukaj omožila; nekiga točarja je vzela. Ob poroki je bil velik nespodoben hrup celó v cerkvi. — Sliši se, da pride deželna sodnija iz Celja proč.

Iz Mokriškiga. Ljube Novice! Vsaki kraj naše drage domovine se je že večkrat opomnil in s Slovenci krog in krog soznal; hočemo se tudi mi iz zadnjiga kotiča krajuske dežele enkrat oglasiti. Neznani smo vam še; torej je potreba, da vam nar poprej svoje ime

povemo. Cela Dolnjiška županija, ktere polovica se po prav prijetnih vinskih gorica razprostira, polovica pa v lepo ravnim polji med Savo in Breganco leži, se sploh od prijetniga grada „Mokrice“ „Mokriško“ imenuje. To ime si naši beli Krajnci tako prilastujejo, de nočejo biti ne Krajnci ne Horvati, le Mokričani se hočejo zovati. Vse druge sosede tudi iz nar bližnjih krajev Krajnske dežele imenujejo večidel in nar raji „Gorence“. Uzrok tega pa je v legi kraja iskati. Samo cesarska cesta nas veže z Krajnsko zemljo; od vsih družih strani smo od Štajarcov, Horvatov in Vlahov obdani.

Mokriško se raduje miliga talianskimu podobniga podnebja; ima čiste dobre vode v mnogih studencih in zdrav čist zrak.

De je kraj resnično prijeten in dober, priča nar bolj to, de od vsih vetrov ljudje so se tukej naselili, Štajarci, Madjari, Taliani in tudi zdaj bi se še marsikdo rad v našo županijo vrnil. Mokričan pa le redko svoj dom zapusti in takrat le iz važnih uzrokov.

Kmetijstvo pri nas je večidel še na niski stopnji, tudi s kupčijo in rokodelstvom se Mokričan ne peča, njegovo veselje je le vinska gorica; na njo zaupa, njo le pridno oskerbuje.

Novcov (denara) ima naš svet prav malo; pa jih tudi nima od kod vzeti. Zernja mu tudi v dobrih letih primanjkuje in le vino mora dati štibro, obučo, orodje, iz vina se dobí penezov za prepise in vse druge potrebne reči. Zato je pa vselej, kadar terta dobro ne obrodi, pri nas velika revšina, kakor lansko in letošnje leto. Zraven tega je pa še starinska vkoreninjena navada celo leto pri kakim bogatinu na vino posojevati, še poprej ko se terta obreže, in tako se vina le malokdaj naraynost tovarnikam prodajajo, iz večiga se po niski ceni v klete opomnjenih bogatinov zvozi: Nekaj se tudi zasluži pri vlaki ladij na Savi. Pa le redkim vlaka dobiček donáša. Z dobro vestjó zamorem reči, da ladjovlaka sploh več škodje, ko hasne. (Dalje sledí.)

Iz Kočevskih hribov. J. Veseliga ne vém „Novicam“ iz naših Kočevskih zaplankanih hribov nič pisati. Večina ljudi je že v hudi stiski, in kaj še ne bo, preden novina dojde! Če pa letošnja letina falí, bodo ljudje glada mérli. Grozno me je ganilo, ko sim uni dan zvedil, de, ko je neka gospodinja svinjem v korito jedí natresla, se je neka grozno lačna ženska oseba tiho prikradla, vratice odperla in naglo po svinjskim jedilu hlatala in v sé metala. Presušeno répno perje kuhano je s svinjami vred jedla! V nekterih hišah nič več družiga ne primorejo, kakor še kaj maliga kisle repe ali pa kak korén. Ko to pojedó, bodo gabali. Nekteri so že od strada v glavi zabúti. Korúna je bilo čisto malo, pa še to drobiž in je tudi pognjil. Ko spomlad pride, ne bodo ljudje sémena več prihranili, ne od korúna ne žita. Dnarjev ni; zadolženi so ljudje, de je groza; upati noče nihče nič več. Dragoletniki, ki še kaj imajo, sebe gledajo; kaj nek bo, kadar spomlad pride?! Nedolžnost se mi nar bolj smili, ki lačna joka! Nekaj pomoči pričakujemo od Ljubljane. Skerbni gosp. poglavar nam obeta pomoči, pa se še prav ne vé, koliko in kaj, in komu bode. Slišal sim, da bodo le zemljaki zbersine deležni postali; pa nočem verjeti; kaj bo sicer iz tistih, ki nimajo pod milim Bogam družiga nič, ko nič in pot do groba!

Iz Ljubljane. Ravno zvemo, da na enako pritožbo tudi od družih strani, kakor jo je g. P—k. v 11. listu „Novic“ zoper mostnino in cestnino v Kurji Vasi razglasil, je neki poslal naš magistrat g. najemniku cestnina izpis tiste cesarske za vse dežele veljavne mostninske in cestninske postave od 17. majnika 1821 pod šte. 996, razglašene po našim deželnim pogla-

*) Slavni predsednik društva za povestnico jugoslavensko g. Kukuljević nam je poslal nekoliko iztisov imenovanega življenjopisa našega Langus-a, iz kterege tudi zvemo, da med vsimi njegovimi učenci so nar izverstniši tri gospé: Jozipa Štrus, bivši opatica reda sv. Uršule v Ljubljani, Amalia Oblak, sadaj žena žl. g. Hermannsthala na Dunaji in Terezia Lipič, sadaj žena g. dr. Köstel-na v Gradcu. Hvala lepa prečastitemu g. Kukuljeviću, da se prijazno ozira tudi na slovenske krajne in njih zaslužene možé! Vred.